

איסורי עריות

[א]

איסור קריבה לעריות

איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה אני ה'. (ויקרא יח, ו)

כתב בספר החינוך (מצוה קפח) שהפסוק איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה, בא לומר שלא להתעדם באחת מכל העריות, והן קרובות ואשת איש ונדה, ואפילו בלא ביאה כגון חיבוק ונישוק וכל הדומה לאלו הפעולות הרעות שמעמיקין בהן בעלי הזימה ההולכים אחרי ההבל ויהבלו, שכאילו אמר לא תעשו שום קריבה שהיא הגורמת והמביאה האדם לגלות ערוה.

וכן דרשו זכרונם לברכה לא תקרבו לגלות, אין לי אלא שלא יגלה, מנין שלא יקרב, תלמוד לומר ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב (שם, שם י"ט), אין לי אלא נדה בלא תקרב ובלא תגלה, מנין לכל העריות, תלמוד לומר לא תקרבו לגלות. ושם נאמר (שם, שם כ"ט) ונכרתו הנפשות העושות, שמא תאמר יהיו חייבין כרת על הקריבה לבד, תלמוד לומר העושות, ולא הקריבות.

ממשיך החינוך שמדיני המצוה הוא מה שאסרו חכמים ז"ל בזה לגדר, והוא שלא יקרוץ אדם בידיו וירמוז בעיניו לאחת מן העריות, ושלא לשחוק עמהם כלל, ואפילו להריח בשמים שעליהם אסור, ושלא להביט בנשים כלל ואפילו בפני כלה בכוונת הנאה, ואפילו באצבע קטנה שלהן אסרו להסתכל, חוץ מאשתו של אדם שמותר לו להביט ביופיה, ואפילו בעודה נדה, מפני שהיא מותרת לו לאחר זמן, וחזקה בישראל שיצרו מסור בידו בכגון דבר זה שתלוי בזמן. וכן דעת הרמב"ם בסה"מ (ל"ת שנג) וביד החזקה (פרק כ"א מאיסו"ב).

הרמב"ן בהשגותיו לספר המצוות (מצות ל"ת שנג) חולק על הרמב"ם שכלל איסור קריבה לעריות באיסור לא תקרבו, וס"ל שקריבה לעריות אינו אסור אלא מדרבנן. וכתב הרמב"ן שאע"פ שהרמב"ם הוכיח כדבריו מהתו"כ אבל מההיא דשבת (יג, א) מוכח שהבבלי חולק. ששאלו שם בנדה אם מותר שישכב בעלה עמה במטה אחת היא בבגדה והוא בבגדו, והיו מהם מי שאסר, והעלו ופליגא דרבי פדת דאמר רבי פדת לא אסרה תורה אלא קריבה של גלוי ערוה בלבד, שנא' איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה, הרי לן שלא תקרבו לגלות ערוה לא נדרש להם לאו בפני עצמו ככרייתא השנויה בספרא, אלא ידרשוהו בקריבה של גלוי ערוה בלבד. א"כ מוכח שס"ל שאין כאן אלא איסור מדרבנן, או יהיה מן התורה, "דכל דמתהני מאיסורא איסורא הוא כענין בחצי שיעור", אבל אין זה עיקר מדרש בלאו הזה אלא קרא אסמכתא בעלמא.

ועי"ש שמוכיח מכמה מקומות שקריבה לאשה בפסוקים נאמר על הביאה, כגון (תצא כב) ואקרב אליה ולא מצאתי לה בתולים, וכתוב (ישעי' ח) ואקרב אל הנביאה ותהר ותלד בן. ומה שאמר ר' פדת לא אסרה תורה, ירצה בו שאינו אסור כלל, כאמרם (מגלה כב, ב) לא אסרה תורה אלא פשוט ידים ורגלים, ואמרם (ר"ה כד, ב) לא אסרה תורה אלא דמות ארבע פנים בהדי הדדי, ואמרו עוד (ב"מ סט, ב) כל כי האי רבייתא ליכול לא אסרה תורה אלא רבית הבאה מלוה למלוה.

וכן הביאו שם (יג, א) מימרא דעולא שאמר כל קריבה אסור משום לך לך אמרינן לנזירא, סחור סחור לכרמא לא תקרב. אם כן כל הדברים אינן לאיסור מן הלאו הזה של לא תקרב. וכן מוכיח מההיא דמס' שבת (שם) תני דבי אליהו מעשה בתלמיד אחד ששנה הרבה וקרא הרבה ושימש תלמידי חכמים הרבה ומת בחצי ימיו, והיתה אשתו נוטלת תפיליו ומחזרתם בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, ואמרה להם כתיב בתורה (דברים ל) כי הוא חייך ואורך ימך בעלי ששנה הרבה וקרא הרבה ושימש תלמידי חכמים הרבה מפני מה מת בחצי ימיו, ולא היה אדם מחזירה דבר. פעם אחת נתארחתי (אליהו הנביא) אצלה והיתה מסיחה כל אותו מאורע, ואמרתי לה בתי בימי נדוּתך מה הוא אצלך, אמרה לי חס ושלוּם אפילו באצבע קטנה לא נגע בי, בימי לבוניך מהו אצלך, אכל עמי ושתה עמי וישן עמי בקירוב בשר ולא עלתה דעתו על דבר אחר, ואמרתי לה ברוך המקום שהרגו שלא נשא פנים לתורה שהרי אמרה תורה (ויקרא יח) ואל

אשה בנדת טומאתה לא תקרב. ומסביר הרמב"ן שמפני שעבר על הגזירה של דבריהם נענש, שהעובר על דברי חכמים חייב מיתה, כדכתיב ופורץ גדר ישכנו נחש, דאם היה עובר על לאו מן התורה היה אומר ברוך המקום שהרגו שעבר על דברי תורה, ולא שלא נשא פנים לדברי תורה.

וצ"ע שהרי הגמ' לא מביאה כלל הטעם של פורץ גדר ישכנו נחש, ואדרבה מסתימת הגמ' משמע שעבר על לאו של "לא תקרבו" ולכן נענש. אבל הרמב"ן ממשיך שאין נקרא משוא פנים אלא דבר שהוא גדר וסייג הנעשין לדבריה, כאמרם (ברכות כ, א) ולא אשא פנים לישראל שכתבתי להם בתורה ואכלת ושבעת והם דקדקו על עצמן עד כזית ועד כביצה, כלומר שהם נושאים פנים לתורה ואני אשא להם פנים. והנה זה היה ישן עם הנדה במטה בסינר לבדו מפסיק בינו לבינה והיה בהם קצת קרוב בשר וחיבוק ונשוק, ולא מצאו באיסורו אלא משוא פנים לתורה.

עוד הביא הרמב"ן ההיא דמסכת קדושין (פא, ב) במעשה של רב חנן בר רבא שהושיב בת בתו קטנה בחיקו והודיעוהו שהיתה מקודשת, כלומר שזה אסור באשת איש, ואחר כך אמרו לו שהוא עובר על דברי שמואל שאמר אין משתמשין באשה כלל, ואמר אנא כאידך דשמואל סבירא לי דאמר הכל לשום שמים. ואילו היה בקריבה לאו גמור מן התורה לא הותרה לחסידים לחכמים העושים מעשיהם לשום שמים. אלא ע"כ שהכל גדר וסייג, ומותר בקרובות למי שמוחזק שאינו חשוד לעשות כיעור ונמנע משאר הנשים. [ועי' לקמן שהש"ך מתרץ לפי דרכו שאין קריבה לעריות אסור אלא דרך חיבת ביאה].

יהרג ואל יעבור

בשו"ע (יו"ד קנז, א) כתוב שכל איסור עבודת כוכבים ושפיכות דמים, אע"פ שאין בו מיתה, רק לאו בעלמא, הדין הוא שיהרג ואל יעבור.

וכתב הש"ך (ס"ק י) שהמקור הוא מהא דאמרינן (סנהדרין עד, א) מעשה באדם אחד שנתן עיניו באשה אחת והעלה לבו טינא ואמרו הרופאים אין לו תקנה עד שתבעל לו, אמרו חכמים ימות ואל תבעל לו תעמוד לפניו ערומה ימות ואל תעמוד לפניו ערומה תספר עמו מאחורי הגדר ימות וכו', ובודאי שדברים אלו אינם גלוי עריות ממש אלא שעובר בהן בלא תקרבו לגלות ערוה שהוא לאו דג"ע.

ולפי זה כתב הש"ך דמשמע דס"ל כהרמב"ם שגם קריבה לעריות אסור מה"ת, ודלא כהרמב"ן שאינו אלא מדרבנן. עוד כתב שא"כ מהגמ' מוכח דלא כהרמב"ן, דלדבריו אין כאן אלא איסור דרבנן, ולמה הדין הוא יהרג ואל יעבור. וצ"ל שס"ל להרמב"ן שאפילו איסור דרבנן נחשב ל"אביזרייהו" דג"ע, ודלא כמ"ש גם הב"י (הובא בסמוך) שבאיסור דרבנן לא אמרינן יהרג ואל יעבור.

אביזרייהו דג"ע

אבל לכאורה יש להוכיח כך מהסוגיא עצמה, דהנה הגמ' מביאה שגם לדבר אליה מאחורי הגדר לא התירו במקום פיקול"ג, אע"פ שבדיבור אפילו להרמב"ם אינו אסור מה"ת, דרק קירוב בשר הוא דאסור מה"ת, אלא ע"כ כל דבר שעושה דרך זנות ישנו משום "אביזרייהו" דעריות, אע"פ שאין בו איסור מוגדר.

דרך חיבה

עוד כתב הש"ך דמשמע שאפילו הרמב"ם לא אסר אלא כשעושה חיבוק ונישוק דרך חיבת ביאה, שהרי מצינו בש"ס בכמה דוכתי שהאמוראים היו מחבקים ומנשקים לבנותיהם ואחיותיהם, (כקושיית הרמב"ן) ומביא שכן כתב הר"י צחק ליאון (בעל המגילת אסתר) שם בהדיא. וכן משמע להדיא ממ"ש הרמב"ם (ר"פ כ"א מהל' א"ב) וז"ל כל הבא על העריות דרך אברים או שחבק ונשק דרך תאוה, ונהנה בקירוב בשר, ה"ז לוקה מן התורה, אלמא דאינו לוקה אלא בדרך תאוה וחיבת ביאה.

בעל רופא

אבל כתב דזה דלא כהב"י (לקמן ס"ס קצ"ה) גבי מישוש הדפק באשתו נדה חולה. וז"ל הב"י, וכתב עוד בתרומת הדשן (סי' רנב) בשם גדול אחד דאשה נדה חולה ובעלה רופא, אסור למשש לה הדפק. וכ' עליו הב"י דנראה מדבריו שאפילו בשאין רופא זולתו אסור, וגם בתשובות (המיוחסת) להרמב"ן (סימן קכ"ז)

אסר לבעל למשש דפק אשתו נדה, ואע"פ שלשון השאלה היה בשיש שם רופאים אחרים אלא דבעלה ניהא לה משום מזומן תדיר, נראה דלמאי דאסר לא שני לן בין יש שם רופאים אחרים לאינם. ומיהו אם החולי מסוכן ואין שם רופאים, משמע קצת מדבריו דשרי משום פיקוח נפש. אלא דאיכא למימר שהרמב"ן הולך לשיטתו (בהשגות על סה"מ ל"ת שנג) דסבר דנגיעת נדה אינה אסורה אלא מדרבנן, אבל להרמב"ם (סה"מ שם, והל' איסור"ב פכ"א ה"א) דנגיעת ערוה אסורה מן התורה, הכא אע"פ שיש בו פיקוח נפש אפשר דאסור משום דהוי אביזרא דגילוי עריות, אע"פ שכל זה אינו דרך חיבת ביאה.

דברי הרב"י צע"ג שהרי לדבריו יהיה כל רופא אסור לטפל בנשים, שהנשואות הן עריות, וגם הבתולות הן נדות, א"כ למה דנו רק על אשתו, אלא ע"כ שהפשטות כדברי הש"ך שאין איסור מצד קריבה לעריות. וכל הדיון של התרה"ד והרמב"ן אינו אלא לענין ההרחקות שהחמירו חז"ל כשאשתו נדה, וא"כ אין צד שלהרמב"ן במצב של פיקו"נ יהיה אסור, וגם לפי הרמב"ם שאיסור קריבה הוא מה"ת מותר במקום פיקו"נ.

שוב מצאתי שהש"ך (יו"ד קצה, כ) עצמו העיר את זה על הרב"י, וז"ל ואין נראה דודאי אף להרמב"ם ליכא איסור דאורייתא אלא כשעושה כן דרך תאוה וחיבת ביאה מה שאין כן הכא, **וכן המנהג פשוט שרופאים ישראלים ממששים הדפק של אשה אפילו אשת איש או עובדת כוכבים, אע"פ שיש רופאים אחרים עובדי כוכבים, וכן עושים שאר מיני משמושים ע"פ דרכי הרפואה.**

עוד העירו מההיא דמס' סוטה (כא, ב) היכי דמי חסיד שוטה כגון דקא טבעה איתתא בנהרא ואמר לאו אורח ארעא לאיסתכולי בה ואצולה, וק' הרי אפילו במקום פיקו"נ אסור הרב"י קריבה לעריות לפי הרמב"ם. והערוני לדברי המחצית השקל והתורת שלמים (מבעל השבו"י) שתי' שגם הרב"י מודה לדברי הש"ך שהיכא שלא הוי דרך חיבת ביאה אין איסור, ולכן באמת רופא מותר לטפל בנשים, ורק באשתו נדה שיש יותר חשש שיבא לידי ביאה, הוא דאסור אפילו במקום פיקו"נ, עכ"פ לדעת הרמב"ם.

אבל בעיקר מה שכתב שלפי הרמב"ם מבואר בתשובה הנ"ל שאסור אפילו במקום פיקו"נ, לכאורה אינו כ"כ פשוט דיעויין היטב בתשובה הנ"ל ויתכן שמה שכתב בסוף שאפילו במקום פיקו"נ צריך עומד, דמשמע שאחרי העומד מותר, אולי אפילו לפי הצד הראשון שלו שקריבה אסור מה"ת ג"כ מותר.

אבל על מה שכתב שהרמב"ן הולך לשיטתו, יש להעיר שהרי תשובה זו הוא בתשובות הרשב"א המיוחסת להרמב"ן, אבל אינו מהרמב"ן. [ועי' בתשובה שם שדן לומר שאיסור קריבה לעריות הוא מה"ת, וע"כ שזה לא מהרמב"ן].

נשיקה לקרובים

על פי דברי הש"ך אלה מסביר בשו"ת אגרות משה (יורה דעה חלק ב סימן קל) דברי הרמב"ם, דהנה לענין נשיקה לקרובות כתב הגרמ"פ שרק באב לבתו ובת בתו ואם לבנה ובן בנה הוי היתר גמור, ולהקרובות שע"י קידושין הוא איסור גמור, וכן לבת אחיו ובת אחותו ושני בשני הוא איסור גמור, וצריך למחות שהרי יש לאדם להן תאוה והרהור. אבל לענין לאחותו ואחות אמו כתב הרמב"ם (פכ"א מא"ב ה"ו) שאע"פ שאין שם תאוה ולא הנאה כלל, ה"ז מגונה ביותר, **ודבר איסור הוא, ומעשה טפשים הוא,** וכן הוא בשו"ע (אהע"ז סימן כ"א סעיף ה), אבל משמע מלשון זה שאינו אותו האיסור של שאר עריות, דלרמב"ם הוא לוקה מן התורה, והטעם כתב הגרמ"פ פשוט, שהרי בהלאו דחבוק ונשוק לעריות כתב הרמב"ם (שם ה"א) שהוא בדרך תאוה ונהנה בקרוב בשר, ובאחותו ואחות אמו הא כתב שאין שם תאוה ולא הנאה כלל, וממילא ליכא הלאו דלא תקרבו דמן התורה, ומציין להש"ך (הנ"ל) שבדרך תאוה שכתב הרמב"ם הוא דוקא, אבל שלא בדרך חיבת ביאה מותר.

נסיעה ברכבת צפופה

בשו"ת אגרות משה (אבן העזר חלק ב סימן יד) דן האם מותר לנסוע בסבאבווי (רכבת) ובבאסעס (אוטובוס) בזמן שהולכים בני אדם לעבודתם, שנמצאים שם אנשים ונשים דחופים זה בזה, שקשה מליזהר מנגיעה ודחיפה בנשים אם מותר אז ללכת בשעות אלו שם. וכתב הגרמ"פ שמצד הנגיעה ודחיפה בנשים ליכא שום איסור משום דאין זה דרך תאוה וחיבה, וכל איסור נגיעה בעריות אפילו להרמב"ם שסובר שהוא בלאו דלא תקרבו דאורייתא, דווקא דרך תאוה כמפורש בדבריו (ריש פכ"א מא"ב), אבל

שבלא דרך תאוה ליכא אף איסור מדרבנן, שלא הזכיר איסור בזה, וכן מפורש בש"ך (הנ"ל) שכתב ראייה ממה שמצינו שהאמוראים היו מחבקים ומנשקים לבנותיהם ואחיותיהם, הרי שאין כאן גם איסור דרבנן.

ומש"כ הש"ך (יו"ד סימן קצ"ה סק"כ) במשמוש הדפק באשתו נדה, שכיון דאינו דרך חיבת ביאה שליכא איסור דאורייתא אף להרמב"ם, מותר לבעלה במקום סכנה, ובלאיכא סכנה אסור, משמע שיש עכ"פ איסור אפילו אינו דרך חיבת ביאה, תי' הגרמ"פ ששם אינו מצד איסור קריבה דאיכא בכל העריות, אלא מצד דיני התרחקות בין הבעל לאשתו בימי נדותה שאסרו מדרבנן. ומוכרח זה שם גופיה דהרי כתב שם שהמנהג פשוט שרופאים ישראלים ממשמשים הדפק של אשה אפילו אשת איש או נכרית, ואם היה איסור קריבה אף בלא דרך תאוה אפילו אם אנו אלא מדרבנן היה אסור להם שלא במקום סכנה.

איסור דרבנן במקום חולי

ואף שמצינו דברים שאסרו רבנן והתירו במקום חולי אף בלא סכנה, כהא (כתובות ס, א) דר' מרינוס אומר גונח יונק חלב בשבת משום דיונק מפרק כלאחר יד הוא שאסור רק מדרבנן ובמקום צערא לא גזרו רבנן, ואיירי בליכא סכנה כמפורש שם בתוס' עיי"ש. מ"מ לא כל איסור דרבנן שוין ויש שאסרו אף לחולה כשליכא סכנה, דיעוין בר"ן (ע"ז דף כ"ז) באיסורי אכילה מדרבנן כחמץ שעבר עליו הפסח, וכלאי הכרם בחו"ל, וגבינה של עכו"ם וסתם יינם, וכדומה שאסרו בליכא סכנה. והר"ן עצמו מסתפק שמא גם ליהנות באיה"נ של דבריהם אסרו בלא סכנה, והביא שי"א דמתרפאין בהנאה אף כדרך הנאתן מאיה"נ דרבנן, וכן פסק הרמ"א (יו"ד קנה, ג) דלרפאות בהנאה מאיה"נ דרבנן מותר, ולאכול ולשתות אסור. ולכן כ"ש שלא היו מתירין איסור דרבנן דקריבה לעריות בשביל להתרפאות בחולה שאין בה סכנה, שאיסורי ערוה חמור מאיסורי אכילה. ולכן צריך לומר שבלא דרך תאוה לא אסרו כלל, דלא נחשב זה קריבה לגילוי ערוה כלל, משום שהנגיעה שלא לתאוה וחיבה לא יביא כלל לגילוי ערוה, והאיסור נאמר לא תקרבו לגלות ערוה שפירושו כתב הרמב"ם, כלומר לא תקרבו לדברים המביאין לידי גילוי ערוה.

הושטת יד

לפי דברי הש"ך שאין קריבה לעריות אסור אא"כ הוי קריבה של "חיבת ביאה", יש לדון להתיר הושטת יד בין איש לאשה, משום דאע"ג דיש כאן משום "חיבה" אבל אין כאן "חיבת ביאה", משום שאין זה דרך תאוה. ובשו"ת אגרות משה (אבן העזר א, נו) כתב וז"ל ובדבר שראית שיש מקילין אף מיראי ה' ליתן יד לאשה כשהיא מושיטה, אולי סוברין דאין זה דרך חיבה ותאוה, אבל למעשה קשה לסמוך ע"ז. וכן פסק בשו"ת אגרות משה (או"ח א, קיג) שפשוט שאסור להושיט יד לאשה, אפילו לפנויה שהרי הן נדות, וכ"ש לאשת איש. וחוזר על הדברים בשו"ת אגרות משה (אבן העזר ד, לב, ט) וז"ל בדבר להושיט יד לאשה כדרך הנותנים שלום בהפגשם ודאי הוא פשוט שאסור, כדכתבתי (או"ח א, קיג) דהרי יש לו לחוש גם לדרך חיבה והנאה, אבל כתבתי (אה"ע א, ס"ס נ"ו) לאחד שראה שיש גם יראי ה' שמקילין שיש לדון לכף זכות, דסומכין ליתן כשהיא מושיטה להם שלא יעשה להו דרך חבה ותאוה, וגם שם כתבתי דלמעשה קשה לסמוך ע"ז.

ובשו"ת משנה הלכות (ו, רכג) מוסיף כי הרבה גדולי הפוסקים חולקים על הש"ך וס"ל כהב"י שפירש דאפילו נגיעה בלי חבה אסור. עוד כתב דאפשר דבכה"ג גם הש"ך מודה, דהש"ך לא כתב אלא כעין רופאים שעכ"פ במלאכתו טרוד, אבל בנתינת יד לשלום, הגם שלא הוה דרך חיבה ממש, מ"מ נתינת שלום בנגיעה הוא כעין חיבה שנהנה מזה, ולפעמים אף שבתחלה עושה שלא כדרך חיבה מ"מ היצה"ר מתגבר בו ונעשה סופו דרך חיבה, ושאיני עריות דנפשו של אדם חומדתן ומי זה שיאמר זכיתי לבי ויאמר דמי עלי ככשורה, וע"ז אומר יד ליד לא ינקו.

לנשק אשה כדי לפטור ממכס

בפתחי תשובה (יו"ד קנו, יא) הביא משו"ת חות יאיר (סימן קפ"ב) שנשאל על מעשה שהיה בראובן ושמעון נוסעים מפרנקפורט לוויירמש, והיה שם בפ"פ אשה שבעלה בוויירמש ובתה הפנויה אצלה, ורצו ג"כ ליסע לוויירמש, ומפני שאין להם תייר כנהוג בקשו מראובן ושמעון הנ"ל שראובן יאמר זו אשתי ושמעון יאמר זו בתי, ובהגיעם למקום שמראים התיור, ומי שאין לו התיור יוקנס סך יו"ד זהובים או כרצון המוכס, אמרו ראובן ושמעון כנ"ל, והמוכס לא רצה להאמין להם אם לא שינשקו זה אשתו וזה בתו,

ואם הם בנדתן ישבע כ"א על דבריו שכן הוא, אם מותרים לעשות כן. וכתב דאם באמת היתה זו אשתו נדה והמוכס בעל עלילה אינו מאמין לשבועה ורוצה לקנסו סך רב או לתופסו ולעקלו אם לא ינשקנה, נושק בלב עצב וכמי שכפאו שד, ואין בכך כלום אחרי שאין זה רק מדרבנן כיון שאינו בדרך חיבה, וכ"ש אם אינו מבקש רק שיגע בה.

להוציא כל ממונו שלא לעבור על איסור דרבנן

ואף שכתוב בהגהה לעיל דאפילו בשאר עבירות חייב להציל עצמו בכל הון ביתו, היינו בלאו דאורייתא. ותמה עליו הפתחי תשובה ממש"כ הוא עצמו (סי' קפ"ג) שאפילו בל"ת דרבנן צריך להוציא כל ממונו, וז"ל מעשה שאיש חיל אמר ליהודי שישתה עמו יי"נ ואם לא יקטע את אזנו, וכתב דאם הדבר היה דרך גיזום דברים בעלמא ודאי שאין ראוי למהר ולשתות, אך אם באמת ירא לנפשו שיעשה כאשר זמם יכול לשתות, בפרט בזמן הזה שאין נסך גמור. ואם יכול להציל עצמו בממונו צריך לפרוץ כל ממונו ולא יעבור, גם לא יביא עצמו לידי סכנה.

ועי' בפתחי תשובה (יו"ד קנו) שמצא תשובת הרדב"ז (ח"ד סי' קמ"ה) שכתב שמי שהוא בין העובדי כוכבים ואינו מוצא לאכול אלא דברים אסורים, דודאי חייב ליתן כל ממונו, ואפילו היכא דאיכא איסורי דרבנן כגון חלב שחלבו עובד כוכבים או שומנו של גיד וכה"ג, חייב ג"כ לתת כל ממונו עד שימצא דבר היתר, שהרי הוא עובר בלא תסור.

הנאת עצמו

עוד כתב החו"י שאפשר דדוקא כשהעובד כוכבים מכוון להעבירו על דת ולא במכוין להנאתו, ועוד שכאן העובד כוכבים אינו יודע שעובר על דת, רק סובר שהישראל שיקר לו באמרו נדה היא מפני שלא רצה לעשות פריצותא לפניו, אינו חייב לבזוז ממון רב, רק לפי יכלתו וחסידותו לא מצד החיוב. ויש לתמוה עליו, דלכאורה החיוב להוציא כל ממונו כדי שלא יעבור על לאו, אין זה מצד חילול השם, אלא מצד עצם העבירה, שחייב להוציא כל הונו כדי שלא לעבור, ואפילו בינו לבין עצמו, א"כ מה זה משנה כלל מחשבת הגוי.

אבל כתב החו"י שבנ"ד שהיהודים בערמה עשו, ואף אם יראים ראובן ושמעון שיגיעו הם לידי הפסד ממון בשביל כך, ג"כ אין היתר הן בנשיקה והן בשבועה שנדה היא, כי נהי דמצי לישבע על דברי אשתו בזה משום דהתורה הימנה כדכתיב וספרה לה משא"כ על דברי אשה אחרת מנא לן. וגם באשתו צ"ע אם מצי לישבע, די"ל דלא האמינה תורה רק לבא עליה משום דלא סגי בלא"ה. וכ"ש חלילה להם להוציא מפיהם שבועת שקר שזו אשתו וזו בתו, אפילו מגיע להם היזק רב.